

UDENRIGSMINISTERIET

EUKOOR, sagsnr.: 24/00875
Den 8. marts 2024

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 18. marts 2024

SAMLENOTAT

1. Ruslands aggression mod Ukraine	2
- <i>Politisk drøftelse</i>	2
KOM-dokument foreligger ikke.	2
2. Belarus.....	4
- <i>Politisk drøftelse</i>	4
KOM-dokument foreligger ikke.	4
3. Situationen i Mellemøsten	6
- <i>Politisk drøftelse</i>	6
KOM-dokument foreligger ikke.	6

1. Ruslands aggression mod Ukraine

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke.

1. Resumé

På rådsmødet ventes der særligt at være fokus på EU's militære støtte til Ukraine, herunder etableringen af Ukraine Assistance Fund under Den Europæiske Fredsfacilitet. Derudover kan drøftelsen berøre EU's sikkerhedstilsagn til Ukraine, sanktioner samt fredsformlen. Regeringen støtter at styrke EU's militære støtte til Ukraine samt udviklingen af EU's sikkerhedstilsagn til Ukraine mhp. at sikre den nødvendige støtte til Ukraine i årene frem.

2. Baggrund

Rusland har i løbet af vinteren gennemført massive drone- og missilangreb rettet mod Kyiv og en række større ukrainske byer. På trods heraf er det lykkedes Ukraine at komme igennem vinteren med adgang til vand og varme. Den 17. februar trak det ukrainske militær deres styrker ud af frontbyen Avdiivka. Sidenhen har ukrainske styrker også trukket sig tilbage fra byerne Stepove og Sieverne, som ligger i samme område. Tilbagetrækningen er den største russiske sejr siden maj sidste år.

Der arbejdes fortsat videre med udviklingen af EU's sikkerhedstilsagn til Ukraine, herunder konsultationer mellem EU og Ukraine. Etableringen af en militær bistandsfond ("Ukraine Assistance Fund") til støtte for Ukraine under Den Europæiske Fredsfacilitet (EPF) i perioden 2024-2027, og beslutningen om at afsætte et beløb til bistandsfonden, behandles stadig af medlemslandene. Der arbejdes mod at opnå enighed forud næste møde i Det Europæiske Råd (DER) den 21.-22. marts 2024 som forudset i seneste DER-konklusioner.

EU vedtog sin 13. sanktionspakke mod Rusland i forbindelse med toårsdagen for invasionen med særligt fokus på individuelle sanktioner mod knap 200 personer og enheder. Danmark har sammen med de øvrige nordiske og baltiske EU-medlemsstater offentligt opfordret til en snarlig 14. sanktionspakke relateret til krigen i Ukraine. Samtidig pågår drøftelser om mulige yderligere sanktioner mod Rusland relateret til demokrati- og menneskerettighedssituationen i Rusland, også i lyset af Alexei Navalnys død.

Samtidig fortsætter arbejdet med at skabe global opbakning til præsidents Zelenskys fredsformel, hvor der fra ukrainsk side arbejdes på et muligt kommende fredstopmøde i Schweiz.

3. Formål og indhold

Indholdet af drøftelsen vil afhænge af udviklingen frem mod rådsmødet. På nuværende tidspunkt ventes særligt fokus på etableringen af Ukraine Assistance Fund, navnlig i det tilfælde at der ikke er opnået enighed herom forinden. Dertil kan drøftelsen forventes at berøre EU's sikkerhedstilsagn til Ukraine, mulighederne for yderligere sanktioner mod Rusland samt et potentielt kommende fredstopmøde i Schweiz.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen ventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser, erhvervsøkonomiske konsekvenser eller konsekvenser for miljøet eller beskyttelsesniveauet i Danmark. Afhængigt af drøftelsen om den militære bistandsfond til støtte for Ukraine under EPF'en kan det medføre statsfinansielle konsekvenser i form af et øget dansk finansieringsbidrag.

8. Høring

Sagen har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes fortsat bred opbakning blandt medlemslandene til militær, økonomisk og humanitær støtte til Ukraine, herunder generel opbakning til det videre arbejde med EU's sikkerheds-tilsagn. Der forventes dertil generel opbakning til yderligere sanktioner mod Rusland, ligesom der fortsat er opbakning til at støtte op om arbejdet med den ukrainske fredsformel.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen fortsætter støtten til Ukraine både politisk, militært, civilt og erhvervs-mæssigt. Regeringen er stærk fortalende for at udvikle EU's sikkerheds-tilsagn til Ukraine, herunder gennem opbygning af Ukraines militære kapaciteter, for at sikre den nødvendige støtte til Ukraine i årene frem. Regeringen støtter derfor Rådets vedtagne ramme for EU's sikkerheds-tilsagn, samt EU's igangværende konsultationer med Ukraine herom. Regeringen støtter som led heri, at der sker en forhøjelse af EPF'en øremærket militær støtte til Ukraine på 20 mia. euro i perioden 2024-2027, som i videst muligt omfang baseres på en grundig behovs- og effektanalyse.

Ydermere støtter regeringen op om de hårdest mulige sanktioner, der kan opnås enighed om i EU, samt et fortsat fokus på forbedret implementering og modarbejdelse af omgåelse af eksisterende sanktioner. Regeringen støtter dertil nye sanktioner relateret til demokrati- og menneskerettighedssituationen i Rusland. Endelig støtter regeringen op om arbejdet med den ukrainske fredsformel og vil i den henseende også støtte op om et kommende fredstopmøde.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 19. februar 2024. Forslag om at etablere en militær bistandsfond for Ukraine under EPF'en har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg til forhandlingsoplæg den 22. september 2023.

2. Belarus

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke.

1. Resumé

På rådsmødet ventes en drøftelse af situationen i Belarus. Der forventes et overordnet fokus på, hvordan medlemsstaterne kan styrke EU's politik over for Belarus i lyset af det belarusiske regimes fortsatte støtte til Ruslands krig mod Ukraine samt regimets stigende undertrykkelse af befolkningen. Regeringen støtter en fast EU-politik over for Belarus, herunder gennem indførelsen af flere sanktioner over for regimet samt fortsat støtte til den belarusiske opposition og pro-demokratiske kræfter.

2. Baggrund

Rådsmødet finder sted knapt en måned efter gennemførelsen af parlaments- og lokalvalg i Belarus den 25. februar 2024. Valgene gennemførtes uden deltagelse af internationale valgobservatører fra OSCE og på baggrund af oppositionens opfordring til ikke at deltage i valgene på grund udelukkelse af oppositionskandidater.

Regimet i Belarus har de seneste år, ikke mindst i forlængelse af det forfalskede præsidentvalg i august 2020, foretaget adskillige lovændringer for at fastholde magten og fortsætte undertrykkelsen. I 2023 rapporterede FN's Menneskerettighedskommissær, at rummet for borgerlige og grundlæggende friheder var "totalt indskrænket", samt at belarusiske myndigheders vold mod demonstranter kunne udgøre forbrydelser mod menneskeheden. Der vurderes at være flere end 1.400 politiske fanger i Belarus. EU har hertil fordømt det belarusiske regimes involvering i tvungne deportationer af ukrainske børn fra russisk-besatte områder i Ukraine til Rusland og Belarus.

EU har haft sanktioner mod Belarus siden 2004 som reaktion på menneskerettighedssituationen i landet og for nyligt Belarus' støtte til Ruslands invasion af Ukraine. Medlemsstaterne drøfter løbende vedtagelsen af yderligere sanktioner, hvoraf den seneste sanktionspakke blev vedtaget i august 2023. Hertil har medlemsstaterne støttet den belarusiske opposition i eksil, heriblandt oppositionslederen Sviatlana Tsikhanouskaya, samt pro-demokratiske kræfter i Belarus.

3. Formål og indhold

På nuværende tidspunkt forventes rådsmødedrøftelsen at have fokus på menneskerettighedssituationen i Belarus samt det belarusiske regimes involvering i Ruslands krig mod Ukraine.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen ventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser, erhvervsøkonomiske konsekvenser eller konsekvenser for miljøet eller beskyttelsesniveauet i Danmark.

8. Høring

Sagen har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes bred opbakning blandt medlemslandene til at fortsætte støtten til den belarusiske opposition og pro-demokratiske kræfter i Belarus samt til at fortsætte fordømmelsen af det belarusiske regimes menneskerettighedsovertrædelser og involvering i Ruslands krig mod Ukraine. De nærmere detaljer om, hvordan man skal styrke sanktioneringen af regimet i Minsk, forventes at blive fokus for drøftelser om, hvilke skridt EU skal tage fremadrettet.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter en fast EU-politik over for Belarus, herunder gennem indførelsen af flere sanktioner over for regimet, samt fortsat støtte til den belarusiske opposition og pro-demokratiske kræfter i Belarus. Danmark forlængede i 2023 et flerårigt bidrag til International Accountability Platform for Belarus, ligesom man ved flere lejligheder har mødtes med den belarusiske oppositionsleder Sviatlana Tsikhanouskaya for at udtrykke dansk støtte til et demokratisk og frit Belarus.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 16. juni 2021.

3. Situationen i Mellemøsten

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke.

1. Resumé

På rådsmødet ventes en drøftelse af den aktuelle situation i Israel, Palæstina og regionen, herunder behovet for øget adgang for humanitær bistand, arbejdet for frigivelse af alle gidsler, vigtigheden af at undgå regional eskalering samt behovet for en to-statsløsning. Regeringen bakker op om hidtil vedtagne EU-erklæringer vedr. situationen, herunder fordømmelse af Hamas, behovet for frigivelse af gidsler og afhjælpning af den humanitære situation i Gaza. Regeringen bakker endvidere op om bestræbelserne på at undgå yderligere regional eskalering og for at få genstartet en fredsproces frem mod en to-statsløsning.

2. Baggrund (fra 4. marts)

I Gaza fortsætter det israelske militær deres operationer, omend med relativt lavere intensitet. Der ses stadig løbende taktiske fremskridt med målrettede operationer mod formodede Hamas-enheder og -faciliteter, ikke mindst i Khan Yunis, men også fortsat længere mod nord. Der vurderes fortsat at være 130 gidsler i Gaza, hvoraf mindst 31 vurderes af være afgået ved døden. Ifølge sundhedsmyndighederne i Gaza er over 30.000 palæstinensere blevet dræbt siden den 7. oktober, heraf ca. 70 pct. kvinder og børn. Dertil anslås mindst 70.400 sårede, og omkring 7.000 mennesker anslås at være savnet. 153 FN-medarbejdere er blevet dræbt siden d. 7. oktober.

Den humanitære situation i Gaza er katastrofal. Over 500.000 mennesker vurderes at være i akut fare for hungersnød og ét ud af seks børn under to år lider af akut fejlernæring. Humanitær adgang er fortsat en hovedudfordring, og humanitære forsyninger er utilstrækkelige til at imødekomme de reelle behov. Omtrent 1,7 millioner er internt fordrevne. EU-Kommissionen besluttede den 1. marts 2024 at udbetale en første tranche på 50 mio. EUR til UNRWA på baggrund af dialog med agenturet om en række tiltag i lyset af meldinger om, at 12 ansatte angiveligt skulle have medvirket til Hamas' terrorangreb den 7. oktober.

På Vestbredden fortsætter israelske militæroperationer. Ifølge FN er 406 palæstinensere (heriblandt 103 børn) blevet dræbt på Vestbredden siden 7. oktober. Størstedelen i forbindelse med israelske sikkerhedsstyrkers operationer. Dertil har der siden 7. oktober været over 600 bosætterangreb. Det Palæstinensiske Selvstyres premierminister Shtayyeh indgav den 26. februar regeringens afskedsbegæring til præsident Abbas, der accepterede afskedsbegæringen og gjorde regeringen til en forretningsregering.

EU har siden terrorangrebet den 7. oktober vedtaget en række sanktioner mod Hamas. Yderligere sanktioner mod Hamas drøftes løbende, mens også mulige sanktioner mod ekstremistiske bosættere drøftes.

Den regionale situation er fortsat anspændt. På grænsen mellem Libanon og Israel fortsætter træfningerne mellem israelske styrker og Hizbollah. Hizbollah fortsætter angrebene mod israelske militærbaser mv. i det nordlige Israel, mens IDF rammer Hizbollah-mål stadig dybere i Libanon. EU fortsætter sin omfattende diplomatiske indsats med løbende drøftelser af udviklingen i regionen med centrale aktører, herunder med henblik på at bidrage til at undgå en regional eskalering af konflikten.

Omkring Det Røde Hav og Adenbugten er sikkerhedssituationen ligeledes fortsat tilspidset. Houthi-bevægelsen fortsætter sine angreb med bl.a. ballistiske missiler og droner mod den civile skibstrafik, herunder også mod skibe med danske interesser. På EU-udenrigsrådsmødet 19. februar blev der truffet beslutning om, at den sømilitære EU-operation EUNAVFOR ASPIDES kan begynde at operere. Flere medlemslande, herunder Belgien, Frankrig, Grækenland, Italien, Sverige og Tyskland, har annonceret, at de vil deltage i operationen.

3. Formål og indhold

Det nærmere fokus for drøftelsen vil afhænge af udviklingen frem mod rådsmødet. For nuværende ventes fokus dels på den aktuelle situation på jorden, herunder de katastrofale humanitære forhold i Gaza og en mulig israelsk landoffensiv mod Rafah, dels på EU's muligheder for at bidrage til en langsigtet politisk løsning. Dertil ventes fokus på de regionale implikationer og vigtigheden af at undgå yderligere eskalering, herunder i og omkring Det Røde Hav. Der forventes i forlængelse heraf en status på EUNAVFOR ASPIDES' aktiviteter.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Ikke relevant.

8. Høring

Sagen har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Om end der fortsat er nuanceforskelle mellem EU-medlemslandene på flere punkter, er der enighed om fordømmelse af Hamas' terrorangreb mod Israel og kravet om frigivelse af gidslerne. Tilsvarende deler medlemslandene generelt bekymringen over den katastrofale humanitære situation i Gaza, herunder behovene for beskyttelse af civile og for øget humanitær adgang. Der er ligeledes enighed om behovet for at undgå yderligere regional eskalering og for at bidrage til at genstarte fredsprocessen frem mod en to-statsløsning.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen bakker op om de hidtidige vedtagne EU-erklæringer fra bl.a. FAC og DER, som bl.a. fordømmer Hamas' terrorangreb mod Israel og kalder på gidslernes frigivelse samt adresserer den dybt katastrofale humanitære situation i Gaza. Regeringen støtter tillige den fælles udtalelse fra 26 EU-medlemmer af 22. februar angående situationen i Rafah, hvor en større israelsk landoffensiv risikerer at få meget alvorlige konsekvenser. Det er for regeringen afgørende, at den kritiske humanitære situation i Gaza adresseres i form af øget adgang for humanitær bistand samt etablering af en humanitær våbenhvile. Regeringen støtter desuden yderligere sanktioner mod Hamas, ligesom der støttes op om mulige sanktioner mod ekstremistiske bosættere. Regeringen bakker endvidere op om bestræbelserne på at undgå yderligere regional eskalering og for at få genstartet en fredsproces frem mod en to-statsløsning.

Regeringen bakker op om den sømilitære EU-operation, EUNAVFOR ASPIDES, i Det Røde Hav. I Beslutningsforslag B 103 om det danske fregatbidrag til Operation Prosperity Guardian gives der mulighed for, at de danske militære bidrag vil kunne indgå i en kommende EU-operation, forudsat at opgaver og mandat ikke adskiller sig fra Operation Prosperity Guardian.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 9. februar 2024.